Stavba bábelské věže

Původ materiálu
Gabriela Horáková
Pořadí v lekci
7

Téma

Velikášská stavba města a věže skončí neporozuměním a nezdarem. Touha být největší vede k troskám — stavebním i těm mezilidským.

Cíle

- Děti se seznámí s „modelovým“ biblickým příběhem, který je námětem mnoha výtvarných děl a přešel jako úsloví do obecné řeči (Babylón jako místo směsice jazyků).
- Děti mohou porozumět tomu, že lidskou touhu po jednotě nemůže natrvalo uspokojit megalomanský projekt.
- Děti mohou vidět, že Hospodin může zachránit člověka i tak, že nedovolí lidem, aby se domluvili na věci, která jim není k dobrému.

7.1 Pro učitele

Biblické texty: Gn 11,1–9 (město a věž); Sk 2 (seslání Ducha svatého)

7.1.1 Výkladové poznámky

- *Jednotná v řeči a činech:* Nejde o to, že všichni mluvili jedním jazykem. Gn 10, verše 5, 20 a 31 počítá s jazykovou růzností. Celá země měla daleko spíš jednotné směřování, nastavení. Jednotná země vypadá téměř jako vojenská jednotka, která je uniformní, funguje týmově, má společný cíl a jednotné povely, kterým všichni rozumí a řídí se jimi.
- *Táhli na východ:* Na východní stranu zahrady Eden postavil Hospodin stráž — lid táhne k ráji, k místu, kde člověk pobýval s Bohem v těsné blízkosti.
- *Země Šineár* je poprvé zmíněna v Gn 10,10 v souvislosti s bohatýrem Nimrodem, Da 1,2 ztotožňuje Šineár se zemí Babylónskou.
- *Město a věž:* První město vystavěl podle Písma Kain (Gn 4,17). Písmo zná města útočištná (Nu 35,6), města, která se stávala kořistí, i která byla ničena jako klatá (Joz 6). I když Izraelci v městech bydleli, ideálem zůstala poušť jako místo, kde lze zakusit Hospodinovu

blízkost, péči a zaslechnout jeho hlas (Oz 2,16). Město Babylón se objevuje ve Zj 16, kde jej postihne zničení za prolití krve proroků a svatých. Ve Zjevení se dále mluví o svatém městě, o novém Jeruzalémě, které bude příbytkem Božím uprostřed lidí (Zj 21,2).

- Výraz „Babylónská věž“ se v Písmu nevyskytuje, vždy se mluví o „městě a věži“. Komentáře ztotožňují věž s nejznámějším babylónským zikkuratem Etemenanki („Chrám základu nebe země“), který byl postaven v 6. století př. Kr. Vrchol věže byl určen pro náboženské obřady. Vyjádření, že vrchol věže bude v nebi, nemluví ani tak o výšce, jako o aroganci, s níž stavitelé plánují dosáhnout prostoru, který je vyhrazen Bohu.
- *Učiníme si jméno:* Jméno v Písmu není jen označením osoby, ale vyjádřením jejích vlastností nebo zvláštních okolností, za kterých se narodila (například změna jmen u Abrama–Abrahama, Jákoba–Izraele). Ve jménu je ukrytá moc a síla, mít jméno znamená pak touto silou disponovat.
- *I sestoupil Hospodin:* Ironické vyjádření biblického autora. Zatímco lid se jednotně pachtí na stavbě věže až do nebe, Hospodin musí sestoupit, aby vůbec viděl, co se děje. A to, co vidí, mu vůbec nedělá radost — lid sjednocuje arogance a pýcha a troufalost spolu s technickými možnostmi dává lidu odhodlání překročit hranice prostoru, který patří jen Bohu.
- *Zmateme jim tam řeč, aby si navzájem nerozuměli:* doslova, aby „neslyšel muž řeč druha svého“. Jednotný projekt se rozpadl vzájemným neporozuměním, neschopností naslouchat jeden druhému, tím, že jeden byl hluchý k argumentům druhého.
- Sk 2, Ef 2,13–16: Duch svatý dává porozumění přes jazykové odlišnosti a Kristus je ten, kdo přivádí k sobě rozptýlené.
- *Bábel* znamená v akkadštině „Brána bohů“ (*Bab-ilu*). Písmo věž ironicky přejmenovává na „Zmatek“ (hebrejsky *b-l-l*).
- Babylónské zajetí bylo ostrým zásekem v dějinách Izraele. Při prvním, asyrském zajetí (kolem r. 740–32 př. Kr.), byla do Asýrie odvlečena část obyvatel Severního Izraele. Později, když Asyrskou říši přemohli Babyloňané (606), dobyli také Jeruzalém, zničili chrám (587/6) a deportovali v několika vlnách obyvatele Judska. Babylón zůstává v Písmu napořád symbolem útlaku, útrap, místem, které si zaslouží trest a zpustošení. Trest si Babylón zasluhuje především programovým modlářstvím, krutostí, s níž nakládá s Izraelem a s Kristovým lidem (srv. Jer 50–51 a Zj 16–18).
- Text se tradičně čte o Svatodušních svátcích, tvoří protipól příběhu o seslání Ducha svatého o Letnicích v Jeruzalémě (Sk 2), kde lidé různých jazyků rozumí zvěstování o velkých skutcích Božích.

7.1.2 Úskalí

Úskalí může číhat ve zjednodušení příběhu na pohádku o tom, jak zlobivé děti stavěly hrad na pískovišti, začaly se hádat o to, jak bude vypadat, a spravedlivý rodič je nakonec všechny z pískoviště vyhnal.

7.1.3 Odkazy

Odkazy na pracovní listy a starší přípravku najdete pod číslem příslušné kapitoly (7.1.3) na adrese http://goo.gl/iDSxXn.

7.2 Pro děti

7.2.1 Předškolní děti

Stavíte rádi? Umíte postavit hrad z písku nebo věž z kostek? A když stavíte dva nebo tři, je to lepší nebo se staví hůř, než když si stavíte jen sami? Umíte se s ostatními dětmi domluvit, jak bude hrad nebo věž vypadat?

Dneska si budeme vyprávět o jednom velkém budování.

Všichni lidé se domluvili, že společně půjdou a spolu postaví obrovské město, kde budou všichni bydlet.

Našli velikou pláň a řekli si: „Tady se usadíme. A tady postavíme veliké město. A uprostřed města vybudujeme vysokánskou věž. Tak vysokou, že její vrchol bude v nebi. Tím se proslavíme. Všichni si o nás budou vyprávět. Všichni budou žasnout, jací jsme skvělí stavitelé. Všichni budou chodit a obdivovat naše dílo.“

A stále mluvili o městě a o věži a všichni byli zajedno, že to je skvělý nápad. A dali se do díla. Nestavěli z kamene, protože každý kámen je trochu jiný a hůř se z nich staví pěkné rovné zdi. Stavitelé zformovali cihly, jedna byla jako druhá. Pak je usušili na slunci a nakonec je vypálili v peci, aby byly pořádně tvrdé. Původně se používala hlína i na spojování cihel, ale tihle stavitelé vymysleli, že budou používat asfalt, černou lepkavou hmotu, která spojila cihly jako lepidlo. To se jim stavělo!

Práce jim šla od ruky. Postavili město, domy a kolem pořádné hradby. A pak se pustili do věže. „Tahle věž,“ říkali si, „bude uprostřed našeho města. U ní se budeme shromažďovat, to bude místo, kde se budeme setkávat. A vrchol té věže bude v nebi. Její velikost nám bude připomínat, jací jsme borci, že jsme ji dokázali vybudovat.“

A Hospodin se šel podívat, co se to děje. Kolem čeho je takový rozruch. Co to lidé vlastně budují. Uviděl město a pak si všiml věže. A viděl, jak jsou lidé pyšní na to, jací jsou výborní

stavitelé a jak se chválí navzájem, že všechno umí a že si se vším poradí. A slyšel, jak si říkají mezi sebou: „Všechno zvládneme sami. Pána Boha nepotřebujeme. Z věže uvidíme každý kousek země. A my budeme o té zemi rozhodovat.“

Ale tohle si Hospodin nepřál. „To nedopadne dobře. Jakmile člověk poslouchá jenom sám sebe, neumí se domluvit s druhými. A nezajímá ho, co říká Hospodin. A když člověk neposlouchá, co říká Hospodin, tak potom ani neví, co je správné a co je špatné, jak má žít, aby mu bylo dobře.“

A Hospodin si dál říkal: „Když tu věž postaví, tak budou namyšlení až hrůza, budou se všude vytahovat, a hlavně budou si myslet, že můžou všechno na světě. Budou si myslet, že jsou Pán Bůh.“

A Hospodin přemýšlel, jak přiměje lid, aby věž nedostavěl. A dopustil, aby se lidé o věž začali dohadovat. A lidé se začali hádat a křičeli na sebe.

„Ty to kazíš, vůbec neumíš dávat cihly na sebe!“

„Já nic nekazím. Ale ty to máš celý nakřivo!“

„Co kecáš, mám to rovně, ale takhle do toho drcnu a celý ti to spadne… Vidíš? Už to letí…!“

„Nech toho, nebo ti dám do nosu!“

A všichni se začali mydlit a nakonec naštvaně odešli. „Já už nestavím. Nikdo tomu nerozumíte a stavíte to špatně. Tohle mě nebaví,“ naštval se jeden.

„Já vím, jak to má vypadat, ale nikdo mě neposlouchá. Všichni si myslíte, že jste nejchytřejší!“, křičel za ním další.

Lidé si nerozuměli, hádali se, nastal mezi nimi zmatek a věž i město zůstaly nakonec nedostavěné. Tomu městu dali jméno Bábel, to znamená Zmatek, protože tam mezi lidmi byl zmatek a nedorozumění. A tenhle zmatek mezi lidmi zůstává, dokud si myslí, že Pána Boha nepotřebují.

Pomůcky: *Obrázky různých věží* ; *Jenga* (dřevěná stavebnice) — skupina podle pravidel staví věž; *špejle a modelína* — děti mohou ve skupině nebo ve dvojicích/trojicích vytvořit návrh a pak podle něj postavit věž; *dřevěné kostky* — děti mohou stavět podle instrukcí jednou rukou nebo se zavázanýma očima; případně ve dvojicích nebo trojicích staví věž podle nákresu, přičemž vidící instruuje, druhý (se zavázanýma očima nebo jen jednou rukou) staví, atd.

7.2.2 Mladší školní děti

Jaký jazyk se učíte ve škole? Jak to jde porozumět cizincům? Zažili jste někdy, že jste si s někým rozuměli, i když jste neznali moc slovíček a pletli jste gramatiku? Jak se to stalo, že navzdory odlišným jazykům jste se domluvili? A naopak, proč si někdy nerozumíme s druhými lidmi, i když používáme stejná slova?

O zmatku a neporozumění mluví biblický příběh o stavbě města a věže.

Celá země byla jednotná. V řeči i v činech. Lidé společně putovali, táhli stejným směrem, táhli za jeden provaz. Došli až na pláň v zemi Šineár. A tam se rozhodli, že se zabydlí. A začali budovat město.

„Nuže," řekli si, „nebudeme stavět z kamene. Využijeme moderní technologie. Vyrobíme cihly a pořádně je vypálíme. Budou pěkně jedna jako druhá, dobře na sobě budou sedět. A slepíme je asfaltem, hlína moc nedrží."

Poradili se a nakreslili plány.

„Nuže, nezůstaneme u města. Postavíme také věž. A to ne ledajakou. To bude věž až do nebe. Budeme první, kdo spojí nebe se zemí. Všichni si o nás budou vyprávět. S obdivem budou vyslovovat naše jméno, jméno nás budovatelů. Všichni se na tom budeme podílet, práce nás bude tmelit dohromady."

A dali se do díla. Formovali cihly, sušili je a vypalovali. Jednotným krokem, raz-dva, levá-pravá, raz-dva, ráno, v poledne, večer, o půlnoci, se střídaly směny a pracovaly. Vstát, pracovat, jíst, spát, střídali se všichni jako jeden muž. A nadšení rostlo, jak rostlo město i věž, a lidé byli v úžasu sami nad sebou. A nemluvili o ničem jiném, notovali si, jak jim jde dílo pěkně od ruky a společně plánovali další velké projekty. Teď se věží dotknou nebes a příště ta nebesa obsadí.

A na tyhle plány se šel Hospodin podívat. A to, co viděl, mu vůbec nedělalo radost.

„Vypadají jako roboti. Stejně pracují a stejně mluví. A to je teprve začátek. Jak tohle může skončit? Teď postaví věž do nebe. Pak rozbijí atom a vyletí na měsíc. To by samo o sobě nevadilo, pokrok je dobrá věc. Ale člověk tolik dobrých objevů použil ve zlém proti druhému. A čím víc umí, tím víc si myslí, že může všechno. Chce rozhodovat, co je dobré a zlé, chce rozhodovat o životě a smrti a teď chce být na nebesích na mém místě?"

A Hospodin se rozhodl zakročit.

A lidé pracovali. Formovali cihly, sušili je a vypalovali. Jednotným krokem, raz-dva, levá-pravá, raz-dva, ráno, v poledne, večer, o půlnoci, se střídaly směny a pracovaly. Vstát, pracovat, jíst, spát, střídali se všichni jako jeden muž. „Nuže sestoupíme a zmateme jim řeč," řekl Hospodin. „Lepší, když věž nedokončí. Jinak si budou myslet, že jsou Pánbůh a to končí vždycky zle…"

Najedou se stalo, že nadšení začalo opadávat…

Ozývali se pochybovači: „Má to vůbec cenu, takhle se dřít?“ začali se ptát.

„Co jestli má cenu? Jak to myslíš?“ nechápali nadšenci.

„A nepřeháníme to trochu s tou výškou? Musí to fakt být až do nebe…?“ říkali jedni.

„O čem to mluvíš?“ kroutili hlavou druzí. „Vždyť je to snad jasné, ne? Víš, co, nehraj si na filozofa a zaber, jo…?“

Začali se překřikovat, dohady se proměnily v hádku, zmatek a nakonec přišla pěkná mela. „Tak na tohle kašlu…“ volal jeden a zahodil lopatu.

„Jdu domů…“ práskl vztekle s kolečkem další.

Staveniště bylo pusté. Město i věž zůstala nedokončené. Lidé rozhádaní, rozprchli se, každý jinam. Zůstal jen příběh, který vypráví, že tam, kde člověk touží postavit se na místo Hospodina, tam si přestává rozumět s lidmi, dílo se mu nedaří a zůstane nedokončené.

Město s věží nakonec dostaly jméno Bábel, to je Zmatek. Aby nám připomínalo, že tam, kde lidé chtějí vyrůst až do nebes a kde si chtějí hrát na Pána Boha, tam vždycky nastane chaos, zmatek a nedorozumění.

Pomůcky: Viz pomůcky pro předškolní děti.

7.2.3 Starší školní děti

Sledujete trochu vědu? Říkají vám něco geneticky upravené rostliny nebo projekt Mars One? Věda dnes umožňuje upravit vlastnosti živých organismů a plánuje trvale osídlit jiné planety. Co člověk dokáže, to někdy rozum nebere. Dnes v úžasu stojíme před pyramidami a zkoumáme, jak lidé ty obrovské šutry dostali na místo a jak celou stavbu postavili. A stejně tak žasneme, když čteme o protézách ovládaných myšlenkami. Pán Bůh člověka vybavil schopností myslet a tvořit.

Průšvih ale nastává, když se člověk nechá svými schopnostmi okouzlit a sám nad sebou začne žasnout. Když se stane arogantní a nabubřelý. Když si o sobě začne myslet, že právě díky svým schopnostem se stává ředitelem vesmíru, vládcem nad životem a stvořitelem jeho podoby. A zapomíná na Hospodina a na jeho pravidla, podle kterých máme spravovat stvoření kolem sebe i náš vlastní život.

Bible o tom vypráví příběh.

Bible vypráví, že lidstvo se sjednotilo v jedné myšlence — vydat se na východ. Tam někde bývala zahrada Eden, tam někde ležel ráj. Tam lidé upínali své naděje. Táhli na východ a dorazili do Šineáru, na pláň.

„Nuže, tady začneme," řekli si.

„Nuže, do práce," řekli si lidé. „Žádné kameny, nejsme v pravěku. Blbě na sobě drží. Naděláme cihly, pěně jednu jako druhou a vypálíme je, nebudou se drolit. A žádnou hlínu na stavbu, ale pořádný asfalt, ať to drží."

„Nuže, postavíme město. Pláň je rozlehlá, odevšad bude naše dílo dobře vidět. Všichni budou koukat…"

Jeden se nesměle ozval: „No, a kdo vlastně bude koukat, když jsme všichni tu, kdo je divák, když všichni hrajeme?"

A lid řekl: „Hospodin bude koukat. Jaký je člověk pán. Postavíme metropoli, pupek světa. A uprostřed věž. Ne žádnou strážní budku. To bude, Bože, věž. Stupňovitá, vysokánská, až do nebe. Odtamtud uvidíme všechno až do končin země. Tam bude hlavní velín, odtamtud budeme řídit svět. Jednotně. A každý v tom světě bude poctivě pracovat a každému se dostane podle jeho potřeb. Dáme si jméno a budeme jedna společnost. Souhlas?"

„Souhlas," zaburácely davy a daly se do práce.

A Hospodin se šel kouknout. Prohlížel si město a věž. Viděl, jak se lidé lopotí, když do úmoru vyrábějí cihly. Viděl to nadšení. Viděl ty naděje. Po zkušenostech s Evou, Adamem, Kainem a dalšími, ale věděl, že tenhle projekt nebude mít úspěch. To je jen začátek, pomyslel si. Kam tohle může vést. Jednotná společnost se zvrhne v totalitní. Lidé to jinak neumí. Technika dá člověku pocit, že může všechno. Člověk je opojený tím, co umí, ale nepřemýšlí nad následky.

„Nuže, zmateme jim řeč, aby si navzájem nerozuměli."

Bláto mlaskalo a ruce dělníků byly popraskané dřinou. Ten, co se prve nesměle ozval, začal přemýšlet. Bůh ví, odkud ty otázky přišly…

„Jsou to dobré základy, na kterých stavíme?"

„Jasně, že stavbu udrží," ujistil ho stavbyvedoucí.

„Ale já myslím, jestli to je tak dobře, jestli to má smysl."

Zvedl se další. „Mně se to nezdá. Já bych tu díru vykopal hlubší, ať je to tutovka."

Zvedli se ti, co hloubili základy: „Tak si to kopej sám, ty tutovko. Víš, jaká to je dřina?"

„A co okna, budou tam okna a nějaké záclony?“ začala se zajímat skupinka žen.

„Ženský bláznivý, ještě to nestojí a vy už řešíte hadr na okně…“

Nastala hádka, pak rvačka. Vzduchem létaly krumpáče, lopaty, cihly a kusy asfaltu. Zmatek, který se nedal uklidnit. Lidé zahazovali nářadí a nasupeně odcházeli.

„S tebou nedělám…!“

„Trhni si…!“

„Ty všechno jen zpochybňuješ…!“

„Lenochu, nebudu makat za tebe…!“ bylo slyšet ze všech stran.

Staveniště osiřelo. Všichni se rozprchli. Hospodin stál uprostřed nedokončeného díla. V tichu přemýšlel. O tom, jak člověka vybavil rozumem a schopností tvořit. A prohlížel si plán věže a ocenil, že vymyšlené to bylo pěkně. Ale to srdce, říkal si. Kdyby člověk víc přemýšlel srdcem, pak by věděl, že Hospodin není konkurent. Že ho člověk nemusí vyšachovat ze života, aby se mu žilo dobře. Naopak, že Hospodin je ten, kdo dává svobodu, kdo tvoří společenství. Společenství, které je jednotné a přece pestré a plné rozdílných individualit. A že jen jazyk srdce a lásky překonává lidskou rozptýlenost a jen Bůh dává lidu jméno, které je nad každé jméno — totiž to svoje.

Pomůcky: Viz pomůcky pro předškolní děti.

7.2.4 Přesah

Svátky seslání Ducha svatého (Sk 2) připomínají událost, kdy lidé, navzdory odlišným jazykům a kulturám, slyší zvěstování o Božím díle a to tak, že mu všichni rozumí. Nerozumí mu jen ten, kdo nechce (posměváčci tvrdí, že učedníci, kteří promlouvají, jsou opilí).

7.3 Liturgie

7.3.1 Písně

Přijď již (Svítá 278); *Čekám na to stále* (Svítá 35); *Co máme je od Pána* (Svítá 32); *Jedno jsme v Duchu svatém* (Svítá 119)

7.3.2 Biblický text k zapamatování

Ale v Kristu Ježíši jste se nyní vy, kdysi vzdálení, stali blízkými pro Kristovu prolitou krev. (Ef 2,13)

7.3.3 Rituál

Ke společnému zpěvu nebo volání: *Hospodine, jak vznešené je tvoje jméno po vší zemi* (Svítá 76).

7.3.4 Okénko do bohoslužeb

Pro rozhovor s dětmi i dospělými ve shromáždění je možno podle věku použít motivační rozhovory na začátku vyprávění. Dospělých se můžete ptát, jestli rádi pracují sami nebo s někým — co má jaké výhody a nevýhody?

Nabízí se také otázka pro hlubší zamyšlení: spolupráce ve sboru, zvláště při bohoslužbách — spolupracujeme ve jménu Božím, jsme schopni se radovat z rozmanitosti nebo si každý hraje na svém písečku, případně se ostatní musí podrobit? Jsme spíš babylonské nebo svatodušní společenství?

Pokud budou děti v NŠ využívat kostky ap. můžete je dětem v bohoslužbách předat nebo je nechat během písně postavit společně co nejvyšší věž — následující rozhovor můžete vést jako popis toho, co se dělo — hádali se, spolupracovali?

7.3.5 Modlitba

Bože, děkujeme, že jsi nás stvořil tak, abychom uměli mluvit a tvořit. Děkujeme, když se nám daří společně se dohodnout a vytvořit něco, z čeho máš radost ty i my. Prosíme, odpusť nám, když se hádáme a nechceme z trucu spolupracovat s druhými. Prosíme, dávej nám do srdce ohled a porozumění, abychom se uměli domluvit v církvi, v našich rodinách, s kamarády. Pomáhej nám, abychom se hlavně učili mluvit s tebou a rozumět ti. Amen.

Odkaz na pracovní list
05 Stavba bábelske věže
05 Stavba bábelské věže - st
BABYLONSKÁ VĚŽ logika
BABYLONSKÁ VĚŽ matematika
BABYLONSKÁ VĚŽ grafomotorika
Cílová skupina
Předškolní
Školní
Starší školní
Katechetické cykly

Dál přece nejdeme sami I (Od stvoření k Josefovi + Od Mojžíše k Rút)

Biblický odkaz (kat)

Genesis 11,1–9

Skutky 2